

Usoda kapitalizma zapečaten, pravi Thomas

Planirana ekonomija je nemogoča pod sedanjim sistemom, brez nje pa je kaos nezmožen.

New York. — (FP) — "Kao-tični kapitalizem, s svojo bedasto kombinacijo spajanja korporacij in stalnega vmešavanja vlade v njegovo "laissez faire" (Hooverjevo) filozofijo, je usojeno poginuti," pravi Norman Thomas v novi knjigi "Socialist Planning and a Socialist Program."

Knjigo je izdala Liga za industrijsko demokracijo, kateri predseduje Thomas. Uredil jo je dr. Harry W. Laidler in vsebuje članke Stuarta Chasera, Morrisa Hillquita, Daniela W. Hoana, milwaukeeškega župana, in 25 drugih vodilnih socialistov poleg Thomasa.

Nadaljujoč svojo kritiko sedanjega sistema, pravi Thomas, "da je nemogoče ometati kapitalizem z načrtom in odlični njegovo spekulacijsko orgijo nezdrave prosperitete, kakršno je predstavljala Coolidgeva doba. Nemogoče se je spizati do kapitalizma in mu injevirati serum prosvetljenega planiranja v mišljenju, da se bo s svojimi tehničnimi procesi podzavestno socializiral."

"Možno si je sicer predstavljati, da se kapitalizem posluži planiranih sredstev, ki bi bila koristna za dosego resnične socializacije; praktično je pod kapitalizmom mogoče le fašistično planiranje, nobeno drugo, z vsem kar ta beseda pomeni in ki ograža svobodo, mir in celo pravo prosperiteto."

"Edino naše upanje je v tem, da se delavci oklenejo socializma in zahtevajo, da mora planiranje služiti potrebam in ne profitu; za zgraditev federacije kooperativne človeške družbe. Drugače je brez pomena."

Zaključno poglavje ima dr. Laidler, ki sumira mišljenja o problemih, o katerih ni razlike med prispeljavci. Dasi imajo avtorji različna mnenja o socialističnem planiranju in taktiki, je zaključek glede nekaterih važnih problemov enak. Vsi se strinjajo:

1. Da ima Amerika vsega dovolj — naravnih virov, tehničnih pripomočkov in delovnih moči —, da bi lahko vsakdo živel v izobilju, komfortu in brez strahu glede bodočnosti.
2. Vzrok za mizerijo in veliko brezposelnost ni v pomanjkanju sredstev, ampak v naši krivdi, ker nimamo planirane ekonomije, katere cilj bi bil blagostanje naroda in ne profita posameznikov.
3. Pod kapitalizmom, kjer so glavne industrije v privatnih rokah in je tisoče podjetij v blazni tekmi za maksimalnim profitom, je socialno planiranje za splošno dobrobit nemogoče.
4. Pristno socialno planiranje je socialistično po svojstvu. Zahteva, da ljudstvo lastuje glavne industrije in jih obratuje demokratsko za dobrobit vseh.
5. Za dosego socialističnega planiranja pa je potrebno ojačanje organizacij delovnih mas na ekonomskem, zadržnem, vzgojivnem in predvsem na političnem polju.
6. Gibanje za mirno revolucijo bo bilo večjega zamaha potom izdelanja specifičnih programov in načrtov za transformacijo industrij iz privatnih v posest vlade, kakor tudi oblikovanju za splošno reorganizacijo družbe na bazi novega združnega sistema.

POTRES RAZDEJAL 23 GRŠKIH VASI IN MEST

Število človeških žrtve naraslo na 338. Škoda znaša več milijonov dolarjev. Angleške ladje odpule proti polotoku.

Atene, Grška, 29. sept. — Zdravje ljudi izgubilo življenje v seriji potresnih sunkov na grškem polotoku Calcidee. Triindvajset vasi in mest je potres popolnoma razdejalo, mnogo drugih pa je delno uničil. Tež neareči je sledila druga, ko je neka reka vsled potresa izkopala novo strugo in poplavlila mesti Ierissos in Tari.

Generalni guvernir Macedonije in uradniki v ministstvu za vzgojo in javno zdravje so dopisali v razdejane kraje s štabom zdravnikov in bolničark, da nudijo pomoč prebivalstvu, ki je ostalo brez strehe in živili.

Potres je uničil veliko število zgodovinskih spomenikov bizantinske civilizacije in napravil škodo za več milijonov dolarjev.

London, 29. sept. — Vse britske bojne ladje, ki se nahajajo na vzhodni strani Sredozemskega morja, so bile odredene proti grškemu polotoku, kjer bodo pomagale pri reševanju delu, se glasi naznanilo britske admiraltete.

Zdravne države bodo absorbirale Kanado?

London, 29. sept. — John Ford Darling, poznan ekonom in direktor Midland banke, je v komentarju, nanašajoč se na imperijsko konferenco, ki se je nedavno vršila v Ottavi, rekel, da bo ekonomska "privlačnost" v doglednem času rezultirala v absorbiranju Kanade po Združenih državah. Svoj argument Darling opira na geografske razloge in na dejstvo, da mora Kanada plačevati Združenim državam 150 milijonov dol. obresti na leto.

Rudarji protestirajo pri guberniju

Collinsville, Ill. — Krajevna unija 685 UMW je naslovila na gubernerja Emmersona protest proti šerifu Robinsonu, ker je nedavno zabranil čikaškim študentom preiskavo razmer v okraju Franklin ter zaplenil živila namenjena stavkajočim rudarjem.

"Operatorji se boje publicitete o razmerah v južnem Illinoisu," pravijo rudarji, ki zahtevajo od gubernerja, da podvzame akcijo, ki bi omogočila povratek študentov in svobodno preiskavo razmer ter zunanjo pomoč.

Mesto odprlo prometno poslopje

New York. — Te dni je bilo izročeno prometu največje komercialno poslopje v New Yorku, ki ga je zgradilo in ga bo obratovalo mesto. Je to Prometni terminal št. 1, ki obsega ves blok na Osmi aveniji in 16. cesti; je 15 nadstropij visok in ima več prostornine kot Empire State Building, največji nebotalnik na svetu.

Glavni namen je zmanjšati prevažanje blaga po mestu, križkraž od te do druge tovarne in postaj. Pod vsem poslopjem je tovarna postaja, ki ima zveze s vsemi železnicami. V pritličju se bo sortiralo, odvažalo, in dovajalo blago. V ostalih 15 nadstropjih bodo pa uradi, tovarne in delavnice. Istočasno se bo lahko nakladalo blago na 300 avtomobilov. Poslopje je zgradila in ga operira Port Authority, mestna komisija, ki je zgradila tudi Holland tunel in mnoge mostove.

Argentina vstopi v Ligo narodov

Poslanska zbornica odobrila načrt. — Liga v finančnih zagalah. — Mehika govori o izstopu

Buenos Aires, Argentina, 29. sept. — Njaka zbornica argentinskega parlamenta se je večera z veliko večino izrekla za ponovni vstop v Ligo narodov. Zadeva bo sedaj predložena senatu, kjer se pričakuje ugodna akcija.

Argentina je izstopila iz Lige narodov pred desetimi leti. Resignirala je, ker je Liga odklonila članstvo Nemčiji na bazi enakopravnosti s bivšimi zavezniki.

Predloga, ki je bila sprejeta v spodnji zbornici, kritizira Monroeovo doktrino. Argentina je že obvestila Ligo narodov, da ta doktrina ni učinkovita na zapadni hemisferi.

Ženeva, 29. sept. — Liga narodov je zabredla v finančne težkočice. To pokazuje zapisnik tajne seje Sveta Lige narodov, ki je bil večeraj objavljen. Tam je rečeno, da je Liga prejela v tekočem letu le 64 odstotkov od določenih prispevkov od večanjih držav. Na omenjeni seji je zastopnik Norveške Carl Hambro, član nadzorne komisije, predlagal, da se o situaciji obvesti vse države članice.

Mexico City, 29. sept. — V vladnih krogih se sedaj mnogo govori o priporočljivosti, da bi Mehika še nadalje ostane članica Lige narodov. Na konferenci, katero je sklical minister za zunanje zadeve Teller, so nekateri senatorji argumentirali, da so stroški \$60,000, katere mora Mehika letno plačati Ligi narodov, previsoki in da bi bilo bolje, ako bi se ta vsota porabila za konstrukcijo cest in šol.

Gibanje za uveljavljenje petdnevnika počasi napreduje

New York. — Iz pregleda, ki ga je objavil odbor narodne industrijske konference, je razvidno, da gibanje za uveljavljanje petdnevnika počasi napreduje. Od 1,503 tovarn je samo 114 uveljavilo pet dni dela v tednu. V poročilu je rečeno, da se obeta bitka, da li naj delavci prejamejo mezo na podlagi delovnega tedna, to je, ali naj delavci ali delodajalci nosijo stroške izpremembe.

Poročilo tudi avari pred meznimi redukcijami, ker bi pomenilo znižanje kupne sile in zahtev po manufakturnih produktih. Ako ne bodo delavci mogli kupovati produktov, tedaj bo trg kmalu napolnjen in sledila bo še večja brezposelnost.

Za luč ne denarja

Kansas City, Kans. — Sklad za podpiranje revežev v okraju Wyandotte je bil v avgustu prekratek za \$15,326.78. Rezultat je bil, da stranke — večinoma groceristi — niso dobili izplačanih nakaznic, za katere so v avgustu dali brezposelnim živila.

REVOLTA KITAJSKIH ČET V MANDŽURIJI

Okupirale so več mest ob progi kitajske vzhodne železnice. Japoniki konzul apelirajo za pomoč. Tokio dolži sovjetje, da dajejo moralno podporo kitajskim lojalistom

Sangej, 29. sept. — Kitajski železniški stražniki in čete, ki so bile do sedaj lojalne novemu režimu, ki je bil ustanovljen v Mandžuriji pod pokroviteljstvom japonske vlade, so večeraj revoltilale in okupirale skoro vsa mesta in vasi ob progi kitajske vzhodne železnice zapadno od Harbina. Četkar, kapitol provinc Heilungkiang, kjer je nastajena japonska garnizija, je še ostal v japonskih rokah.

Japonska poročila se glase, da je prve vesti o revoltila vseboval telegram, katerega je japonski konzul v Mančuli poslal Tokiju. Konzul je v telegramu apeliral za vojaške čete, ker so življenja japonskih prebivalcev v Mančuli in Halloru v nevarnosti. Japonska vlada je nato poslala vojaško letalo v Mančuli, ki pa se ni vrnilo. Vzdržuje se mnenje, da so kitajske čete prisilile letalo na tla in ga uničile.

Japonske vojaške avtoritete so vznemirjene zaradi nove situacije, ki je nastala v Mandžuriji. General Muto, poveljnik japonskih čet v Mandžuriji, je takoj sklical konferenco vojaških poveljnikov v Mukden, na kateri se je razpravljalo o načrtih glede ponovne okupacije provinc Heilungkiang, ki je prišla pod kontrolo kitajskih lojalistov.

Japonci pravijo, da je maršal Čang Haueh-ling, bivši guvernir Mandžurije, na čelu rebelnega gibanja. V zadnjih tednih je poslal več svojih emisarjev iz province Jehol v Mandžurijo, kjer vodijo agitacijo proti Japoncem.

Situacija je povzročila obnovitev protisovjetske propagande na Japonskem. Vladni krogi trdijo, da sovjetske čete ob rusko-mandžurski meji nudijo moralno podporo rebelnem. Sovjeti so nedavno odklonili zahtevo mandžurske vlade glede umaknitve vojaške posadke, ki se je nastanila v notranjosti Mandžurije.

Unijaki voditelj imenovan v poljsko komisijo

Milwaukee, Wis. — Župan Hoan je imenoval za člana poljske komisije

Obsodba harlanskih rudarjev

Rudar Reynolda obsojen v do smrtne ječe, pet drugih pa je prejelo manjše kazni

Harlan, Ky. — (FP) — Baroni premoga so izvajali nadaljnjo zmag, ko je bil Jim Reynolds sposoben krivim umora v zvezi z bitko med rudarskimi stavkarji, šerifovimi četami in kompanijskimi pobojniki v Evansu 5. maja lanskega leta in obsojen na do smrtne ječe. Dosedaj je bilo že pet rudarjev obsojenih v do smrtne ječe.

Stirje drugi rudarji, ki so se nahajali v zaporu več mesecev, so bili očividno razočarani radi obsodbe Reynolda in so priznali krivdo. Ti so Pleas Thomas, Charles Shadrick, Doyle Assad in Gaines Eubank. Prva dva sta bila obsojena na dva leta zapora vsak, druga dva pa na tri leta vsak.

Obtožbe proti trem rudarjem so bile umaknjene in obtoženci izpuščeni iz zaporov. Tri obtožnice proti Williamu Turnbularju, uradniku UMW, so bile tudi položene na stran, toda prosekucija jih lahko ponovno predloži sodišču, ako hoče.

Krog 40 rudarjev se še vedno nahaja v zaporih in bodo prišli v kratkem na obravnavo na obtožbo umora. Avtoritete nadaljujejo s aretacijami rudarjev, da bi se od njih preprečilo pretekle že šestnajst mesecev. Vsi pobojniki in deputiji, ki so se udeležili bitke, so bili oproščeni.

Švilni stavkarji izvajali vrsto strelov

Družba ni priznala uniže, niti ne bo uposila vseh stavkarjev

High Point, N. C. — (FP) — Stavka švilnih delavcev pri Stehla Silk Corp. je končana. Družba je svrnila plače za 19%, kar je dejno restavriranje utrganih plač, katere je v tem letu znižala za 50%. To svrnilanje velja za vse tovarne te korporacije. Plače bodo kljub temu še vedno stradalne.

Ker družba ni priznala stavkarjem pravice do tovarniškega odbora in bo uposila le dve tretjini stavkarjev, ostale, najbolj aktivne pa viktimizirala, je ta zmaga trpka za delavce. Družba je namreč naznanila, da ne bo odpravila skabov in uposila le toliko starih delavcev, kolikor jih bo potrebovala. In gotovo je, da ne bo uposila najbolj aktivnih stavkarjev.

Ti se bodo pridruživši tistim delavcem, ki so bili viktimizirani v drugih stavkah zadnjih let na jugu. Dela ne bodo dobili, vsaj ne v domačem kraju. "Kričanski" kapitalizem na jugu — kot drugje — je maščevalen do akrajnosti in tepta svoje žrtve neusmiljeno v prah.

Tudi ob brutalnega policijskega napada niso okrevale še vse žrtve. Strupeni plin je posebno vplival na zgarane in podhranjene delavke, od katerih mnoge bljujejo kri kot rezultat zastrupljenja plinom, s katerim so jih kompanijski gardisti učili — amerikanizma ozioroma "južnega kavalitstva", kot pravi miada Myrtle Gardner na svoji bolniški postelji.

Ker so delavci izredno pobojni, praznovorni in "vzorni" državljanji, ne morejo pojmovati brutalnega postopanja policije. Prestali so prvi večji krt kapitalizma. Predno se otrasejo novih suženjskih verig, bodo najbrž morali prestati še več aličnih krstov. Pa ni druge poti. Boriti se ali pa živeti življenje, ki je slabše od pasjega.

Unijaki voditelj imenovan v poljsko komisijo

Milwaukee, Wis. — Župan Hoan je imenoval za člana poljske komisije

SODIŠČE ONEMOGOČILO DRŽAVNO KONTROLO

Plinski interesi v Kansasu dobi injunkcijo, ki prepoveduje državnim oblastem intervencijo v Dohertyjeva podjetja

Topeka, Kans. — (FP) — Prisadevanje državnih oblasti, da v smislu zakona regulirajo javne naprave, med katerimi je najmočnejša Cities Service kombinacija, ki zalaga mnoga mesta srednjega zapada s naravnim plinom, je prišlo na mrtvo točko. Cities Service je dobila sodnijsko prepoved, ki je paralizirala vse akcije vlade pri reguliranju.

Državni zakon zahteva, da mora imeti glavni urad in vse poslovne knjige vsaka javnopravna družba, ki posluje v mejah države. Cities Service — "holding" kompanija okrog desetih plinskih družb — ki je pred par leti zgradila ogromno plinsko omrežje, smatra sebe za državo v državi in se prav nič ne osira na državne zakone.

Governor Woodring je valed tega ukazal državnemu pravdniku, naj podvzame sodno postopanje, da se družbi odvzame čarter ali pa nastavi sodnega upravitelja, ker se neče pokoriti državnim oblastem in regulaciji. Proti tej akciji je družba dobila sodnijsko prepoved.

Nedavno je državna regulacijska komisija skušala tudi uničiti cene plinu od 99.5 centa na 30 centov za tisoč kubnih čevljev. Cities Service, katero kontrolirajo Dohertyjevi interesi, je ta odlok enostavno ignoriral.

Ta slučaj je ponoven dokaz o bankrotiranju državne regulacije in mogočih gospodarskih imperijev, ki so v privatnih rokah. Kjer ti interesi ne morejo kontrolirati regulacijskih komisij in drugih vplivnih državnih funkcionarjev, se poslužijo sodišč ali jih pa enostavno ignorirajo.

Tudi svenna kontrola, katero zagovarja demokratski kandidat Roosevelt, ni in ne more biti uspešna, ker je politična in gospodarska moč teh interesov presegoma. Javno lastništvo je edini izhod. Stomilijonskih in milijardskih korporacij je nemogoče kontrolirati, kar dokazuje tudi slučaj Cities Service kombinacije.

Maurerjev govor na čikaški radiopostaji

Aranziranih je tudi več shodov, na katerih bo nastopil kot govornik

Chicago. — Prihodnje nedelje dne 2. oktobra bo govoril James H. Maurer, podpredsednik kandidata socialistične stranke, na radiopostaji WCFL, Chicago. Govor bo oddan ob 6:15 popoldne. Ob treh popoldne bo pa govoril na seji Čikaške delavske federacije in ob sedmih zvečer v Workmen's Circle dvorani v Maywoodu, čikaškem predmestju.

V ponedeljek ob 8. popoldne bo govoril na banketu socialističnega kluba čikaške univerze v Ida Noyes dvorani, ob 8. zvečer pa v Venetian dvorani, 139 Kensington st.

V torek 4. oktobra bo govoril ob 8. zvečer v Belmont dvorani, 3200 N. Clark st. Ob 9:15 v Chicago Commons, 955 W. Grand ave.

V sredo 5. oktobra ob 8. zvečer v dvorani SNPJ, Lawndale ave in W. 27th st. Ob 9:15 v Labor Lyceum, Kedzie in Ogden ave.

cijske komisije Johna Banachowicza, voditelja pleteninarske unije v tem mestu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

Glasilo za slovenske narodne poslojce

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Redakcija: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Subscriptions: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Članstvo: 10. Ederova ulica (Ivan Čopova) v Kansasu, Mo. 64501. Na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na čisto in čisto \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; na leto in čisto \$1.00.

Glasovi iz naselbin

Obširno poročilo s konvencije

Detroit, Mich. — Poročilo s konvencije državne soc. stranke v Michiganu, ki se je vrnila dne 17. sept. v Grand Rapids v Workers' Circle Halli, 347 Mt. Vernon St. Detroit. Delegati smo prišli v dvorano ob 10. dopoldne. V dvorani je bilo živahno vrvenje. Nisem pričakoval tolike udeležbe. Ob 11. uri pozove sodr. Bell delegato v redu, nato se izvoli poverilni odbor in odbor za resolucije.

Ker je na konvenciji precej tuzemskih delegatov, je sodruginja May Schmith apelirala na delegatne naj ustanovijo ženske klube v soc. stranki, ker ženske so bolj uspešne kot moški, le resne volje je treba. Navzočih je tudi precej mladih delegatov. Sodrugi Victor Ruther je apeliral na delegato, naj organizirajo mladino v soc. stranko, kjer je njena bodočnost.

Nato poroča organizator za Michigan, sodr. John Teller, da je organiziranje soc. klubov v državi lepo uspelo. V državi je bilo pred letom 13 soc. postojank, danes jih je 50. Nekaj klubov ima že 200 članov. Poročano je bilo, da imajo ustanovljeni 40 nekaj klubov, niso pa še dobili poslovnice. Organizirani so trije klubi polnokrvnih Indijancev.

Poročilo poverilnega odbora. Navzočih je 118 delegatov, medtem dva indijanska delegata v indijanski noši s peresnim ključkom na glavi. Pri tem poročilu je sodr. Hovey iz Grand Rapids protestiral, zakaj ima okraj Wayne največ delegatov. Sodr. King, tajnik soc. stranke v Michiganu, je pojasnil, da so delegati izvoljeni procentualno po članstvu. Ker ima okraj Wayne največ članstva, je upravičen do večjega števila delegatov. S tem pojasnilom so bili delegati zadovoljni.

Poročilo tajnika. Sodr. King poroča, da so klubi v vseh delih države, po mestih in med farmarji. Ljudje razumejo kaj stranka hoče za delavce in farmarje. Stranka je v stikah za denarna sredstva, kar je velika ovira pri organiziranju. Vse poročila konvencije sprejme. Sledi odmor za kosilo.

Prva tedna dnevnega reda po poldan je nominacija kandidatov v javne urade, za kongres in državo Michigan. Preden prične nominacija, delegat indijanskega kluba izroči predsedniku konvencije mlademu indijanskemu dečku, v znak lojalnosti soc. stranki. Sledi gromovit aplavz po dvorani. Delegati so ginjini nad lojalnostjo Indijancev, ker se zavedajo, da je močna njih osvoboditev edino v soc. stranki. Nato detroitški sodrug opomni predsednika, naj pozove farmarske delegato, naj vstanejo, da bo delegatje vedla koliko je farmarskih delegatov navzočih. Ko jih je predsednik pozval, je vstalo 16 farmarskih delegatov. Zopet velik aplavz.

Sledi nominacija kandidatov za javne urade: za gubernerja John Panzer iz Detroit, za podgubernerja Mrs. Ida Wilson, za državnega tajnika Melvin Wood iz Flint, za blaginjskega B. F. Underhill iz Lansing in za pravdnika Harry Riseman iz Graham iz Grand Rapids, direktor za aahlandsko šolo. Potem je bilo izvoljenih 19 predsedniških delektorjev. Ti so izvoljeni iz vseh krajev države Michigan, kjer imajo soc. postojanke. Tako ima soc. stranka v državi Michigan popoln soc. tikit za november-ske volitve.

V osmem kongresnem distriktu (Cadillac) je nominiran za kongresnika farmar C. W. Crum iz McBride, to je v bližini Marquette, kjer je veliko slovenskih farmarjev, ki mu bodo lahko pomagali do izvolitve. Tam upajo na zmago, ker v Montcalm okraju imajo poln soc. tikit, razen za okrajnega pravdnika. Farmarski soc. klub ima 200 članov v okolici Cadillac. Sodr. Crum je rekel, da so farmarji metali svoje glasove pri volitvah pred vse svoje življenje, zdaj pa je konec tega. Volili bodo soc. tikit in upajo na zmago.

C. W. Crum je inteligentni farmar. Apelliram na slov. farmarje v Herrieti, da dobijo stike z C. W. Crumom iz McBride, da ter da mu pomagajo do izvo-

litve v kongres, ker on bo, če bo izvoljen, zastopal v kongresu farmarje in delavce.

Poroča se, da bo Norman Thomas zopet v kratkem na govorniški turi v Michiganu. Farmarji apelirajo, naj pošljejo Thomasa v gornji del države, ker farmarji ga želijo slišati ter se z njim scepiniti.

Konvencija sprejme sledečo resolucijo: Resolucijo, s katero drži stranka odgovornim vse svoje kandidate; kdor se v slučaju izvolitve ne bo držal strankinih načel in sklepov, bo izključen, ostroga je bolj, da ne kandidira; resolucijo za brez-pogojno oprostitve Tom Mooneyja in Warren Billingsa iz zapora; resolucijo za takojšnjo priznanje sovjetske Rusije; resolucijo za povrnitev državljanstva tistim, ki so od-klopili nositi orožje v času vojne; resolucijo, da konvencija protestira proti teroriziranju premogarjev v Illinoisu, West Virginiji in Kentuckiju. Eno resolucijo se pošlje gubernernem teh držav, drugo pa prizadetim organizacijam, da se seznanijo s soc. principi. Protestna resolucija proti ubijanju farmarjev v Iowi, kjer so na stavkovni straži za večje cene produktov Poalana na gubernerja in priza-deto organizacijo. Resolucija, da se podeli državljanstvo ne-državljanom po preteku treh let bi-vanja v Z. D. brezplačno. Kon-vencija smatra te delavce kot poštene kandidate za naturalizi-ranje.

Kot znano, zvezna vlada po-troši letno \$24.000.000 za vzgo-jo Indijancev in drugo, kar b-ilo v prid indijanskemu ljud-stvu, v resnici pa je, da so In-dijanci kljub tej vsoti popolno-ma prepuščeni samim sebi, ker iz "Indian Bureau" ki stane dr-žavo omenjeno vsoto, gre največ političnim izkoriščevalcem, ki u-pravljajo ta biro. Indijanci ne do-bijo nič ali prav malo. Sodr. H. Eugene Le Roy iz Boyne Ci-tyja je predložil resolucijo, da zvezna vlada odpravi vse te bi-roje za indijance ter naj vlada izroči ta denar (\$4 milijonov) direktno Indijancem, da porabi-jo po svoji previdnosti. Sprejeto soglasno.

Sodrugi Le Roy poroča, da je v gornjem Michiganu kandidat na republikanskem tikit za kongres, ki je obenem kontrak-tor drv. Ta republikanski kandi-dat za kongres plača delavce, ki mu delajo drva, 10 centov za kord (klastro), poleg tega pa i-ma pogodbo z delavci, da mora-jo kupiti vse življenske potreb-ščine v njegovi prodajalni. Eno takih pogodb je prinesel na kon-vencijo kot dokaz resnice.

Konvencija preide na platfor-mo za državo Michigan. Javno lastništvo javnih naprav: elek-trika, plin, voda in upravljanje industrij v prid ljudstvu. Po sprejetju tega v platformo se zahteva takojšnjo državno za-varovanje za brezposelne z uve-ljavljenjem dohodnjakega da-ka v to svrhu. Sesturni de-lovnik in 5 dni dela na teden brez znižanja plač. Starostno za-varovanje za 60 let stare in na-

pred. Za podiranje alumov ter graditev novih stanovanj za de-lavce. Pogodbitve pragne zemlje, državno zavarovanje za bolnike, pobite v nesrečah ali pri delu. Zavarovanje mater na porodu in zavarovanje v smrtinih slučajih. Zavarovanje farmarjev in malih hišnih posestnikov, ki so zadol-ženi, proti izgoni iz njih domov, ker so brez dela. Odprava in-dijankin v stavih proti de-lavcem. Sprejetje postav, ki d-a-je pravico organiziranja v u-nije. Prepoved otroškega dela pod 18. letom. Zavarovanje vseh delavcev, ki so pohabljeni pri de-lu. Pomoč otrokom staršev, ki so brez dela. Javno lastništvo bank in drugih denarnih zavo-dov. Znižanje davkov na farme in za hišne posestnike. Za nado-mestitev uzakoniti davek na do-hodke. Uzakonitev farmarskih zdru-g za prodajalce in kupoval-ce brez nepotrebnih profitirjev. Državno zavarovanje farmar-skih pridelkov proti toči in na-livom.

Sprejetih je bilo še par dru-gih koristnih stvari v platfor-mo v prid ljudstva. Sodr. May Schmith je poročala, da v šolah, kjer dobijo otroci kosilo, da de-lajo med njimi razliko. Otroci premožnih imajo boljše kosilo kot otroci revnih. Sodr. Schmith pravi, da je sama pronašla te razmere v šolah. Zahteva, da konvencija sprejme v platformo točko, v kateri se zahteva, da država skrbi za kosilo otrok, ki se morajo imeti vsi enake pravice oziroma delež brez razlike. S tem je dele platforme zaklju-čeno.

Farmarji niso bili prav zado-voljni s to platformo, češ da je premalo radikalna. Pojasni se, če bi to, kar se zahteva tukaj, dobili v dveh letih, da bi bil to velik uspeh. Na pojasnilo, da ta platforma je samo za to kampa-njo, so se farmarji pomirili. To je znak kako sedanje razmere pritiskajo na farmarje.

Na konvenciji sta bili dve ča-snikarski poročevalki. Ena je zastopala Grand Rapids Herald, ena pa Grand Rapids Tribune. Poročilo o konvenciji je izšlo drugi dan v nedeljskih izdajah precej nepristransko.

Angleški klub št. 1 v Detroitu na 69 Erskine, ima vse zasluge za to veliko delo, katerega so vrtili mladi sodrugi, ko so celo poletje organizirali angleške klube širom države Michigan. To so bratje Ruther, Kent, Schen-ce in drugi; ne vem imena vsem. Čast sem imel, da sem se vozil kot delegat v Grand Rapids s te-mi sodrugi. Na kari so imeli pri-pet "trejder", v katerem je pra-va pisarna. Ko smo prišli na me-sto, so ti sodrugi, izveščani na pisalne stroje, takoj šli v poseb-na sobo. Stroji so ropotali kot v tovarni. Stroj za tiskanje re-solucij se je prišel vrstiti in v kratkem času so imeli delegatje vse potrebne listine v rokah za informacije o konvenciji. Zapo-sleni so bili ves dan. Vse to delo naredijo brezplačno, le za gazo-lin dobijo in za hrano. Vsa čast tem sodrugom za njih delo! Ma-ko mi podpiramo pri klubu št. 114 te delavce na en ali drugi na-čin, bom pozneje poročal v Pro-letarcu, neoziraje se na levo ne na desno. Želim pa, da klub št. 114 vstane iz zaspanosti svoj

Babe Ruth, ameriški kralj baseballa.

Pred kratkim je bil bolin v Detroitu za vnetjem sle-pice, s to ga ni nič onespodobilo za njegovo igr.

zadnjo uro pred volitvami. Dela je veliko in ni treba, da bi imel izjavljati vse klubove sklepe ta-korek samo eden in le v časih par ljudi.

S tem je moje poročilo konča-no. Pozivam pa Slovence v De-troitu brez razlike na prepriča-nje, da glasujete za soc. tikit pri prihodnjih volitvah v drž-avi Michigan. Ko bo izšla plat-forma socialistične stranke za Michigan, jo bo lahko vsak dobil, da se bo seznanil kaj socialistič-na stranka zahteva za vas delav-ce.

Konvencija se je zaključila z "Internacionalo" ob 8. zvečer. Potem so šli delegati v povor-ki v Labor temple, kjer se je vršil shod. Govoril je sodr. Clarence Senior, tajnik stranke, Panzer, profesor Bergman in farmar C. W. Crum. Shod se je zaključil ob 11. zvečer.

Frank Sauer.

Vesoljanski dan in drugo

San Francisco, Calif. — Kakor povsod so tudi tukajšnje delav-ske razmere od muh. Dela se bolj pomalem in še tisti, ki de-lajo, zaslužijo prav malo radi vednega trganja med, tako da se težko preživijo. Ako pa so-dim po plesnih veselicah, bi re-kei, da ni tukaj nobenih slabih časov. Vrate se ena za drugo in na vaški je mnogo občinstva, tako da sta obe dvorani polni. Tudi jaz pridno poslušam veseli-be in lahko globoko pogledam v čašo polno močnega kalifornijs-kega, ker se mi ni treba bati, da bi moral naslednji dan z bolno glavno na delo; ga nimam.

Na 4. septembra se je tukaj obhajal vesoljanski dan na Ka-lifornijo. Bili so šogo in nabi-čini, fantje od kluba Slovenije so zmagali nad erbakimi fanti. Vsa čast za trud. Naši baseballarji dobro napredujejo. — Tudi poro-ke so na programu in vedno ta ali oni stopi v zakonski jarem, česar se pa jaz bojim, četudi imam na svojih plečih še Kri-stova leta, kajti v teh časih je tako stvar bolj težavna.

Razvoj gospodarstva in volilna pravica

Markizem nas uči, da je politična moč v rokah onega, ki je gospodar proizvodnih sredstev. In res nam kaže zgodovina, da je vladal vedno tisti, ki je bil gospodarsko močnejši.

Kapitalizem je stvoril oblast fevdalnega gospoda in jo je dal nosilec proizvodnega načina, kapitalizmu. Iz absolutistične vladavine je nastala ustavna. Rodil se je parlamentarizem s takozvanimi ljudskimi zastopniki ali poslanci. To so bili predstavniki raznih meščanskih skupin, ki so tekmovali med seboj za javno oblast in politično moč, katera jim je prinašala tudi gospodarske koristi.

S kapitalizmom se je razvijal tudi proletarijat, ki se je vedno bolj zavedal svojega izkoriščanja položaja in moči, izražajoč ga v skupnosti. Začel se je boriti za gospodarsko in socialno izboljšanje. Toda prve uspehe je dosegel šele tedaj, ko je splošno vladajoča plast, da povzročajo slabe življenjske razmere delavce škodo tudi njej. Tako je bil začetnik socialne politike v Nemčiji general Horn, ki je opozoril leta 1828, na majhno število rekrutov v tekočem ozemlju Porenja. Bismarck pa je hotel s socialnim zavarovanjem izpodkopati tla socialni demokraciji. K. Kautsky trdi, da boji delavstva niso praktično koristili direktno proletarijatu samemu, temveč predvsem njegovim izkoriščevalcem.

To zlasti očituje borba za volilno pravico. Skoraj nikjer ni izhajala iz gibanja množic za demokracijo takojšnja volilna pravica. Kjer je bilo to gibanje preveč močno, so ga skušali privlečiti v razredni kapitalizem, včasih tudi kmetom in malomeščanom, proletarce pa so prezirali. V Franciji, ki je bila pretežno kmetijska dežela, je dal I. 1851. Napoleon III. splošno volilno pravico z namenom, da bi kmetstvo množično brzdalo punitarski proletarijat Pariza. Isto je nameraval Bismarck, ko je dal Nemčiji l. 1871. splošno volilno pravico. Zaradi večje politične zrelosti delavstva pa se je kmalu okrenil. Kapitalizem se je vedno branil dati množici volilno pravico. Proletarijat si jo je moral priboriti povsed z vrhovi boji, ki so trajali še v prvo desetletje tega stoletja.

Kakor proletarijat so se borile tudi meščanske žene za socialno in gospodarsko enakopravnost. In kakor proletarijat, tudi njim te zahteve niso bile izpolnjene. Dosegle so sicer v raznih državah več ali manj političnih pravic, toda gospodarske in socialne enakopravnosti s proletarijatom vred ne morejo biti deležne v družbi, ki temelji na profitarstvu. Kapitalizem sicer dovoljuje ustavne pravice in socialne reforme. Toda te samo lajšajo položaj zatiranih, ne prinašajo pa enakopravnosti vseh članov človeške družbe. Zato so se proletarke ločile od meščanske ženskega gibanja in so se priključile proletarijatu. Njihovo glavno stremiljenje je posvečeno prireditvi ureditvi za vse člane človeške družbe in v to svrhu se poslužujejo volilne pravice, ki jo zahtevajo v vseh ustavnih državah ter so jo že v mnogih tudi dosegle.

Ko si je priboril proletarijat koalicijsko pravo (pravico do združevanja v varho gospodarskega izboljšanja), volilno pravico, socialno zavarovanje, i. dr., so videli mnogi v tedanji meščanski demokraciji rešitev človeštva.

Toda razvoj kapitalizma je bil svojo pot in se ni brigal za socialne utopije. Nastopila je doba trustov, koncernov in monopolov, to je vladala finančna kapitala ali imperializem. Nastala je svetovna gospodarska kriza. Bedi proletarijata se je pridružila stiska malomeščana, trgovca, obrtnika, kmeta in intelektualca. Posledica tega je bilo nezadovoljstvo množic, ki se je udeleževalo v dvojno ameriško okrepilo si je proletarsko gibanje in rodilo se je malomeščansko, imenovano fašizem.

Fašizem je nastopil pod raznimi nacionalističnimi gesli, v resnici pa je branil kapitalizem.

ki se je nahajal v nevarnosti. Izraziti tip fašistične države je Italija, kjer je bila z nastopom fašistične vlade okrajšana koalicijska avtoriteta, svoboda tiska in besede in volilna pravica. Tako je nastala iz meščanske demokracije diktatura fašizma, za katerim se skrivajo finančni mogotci. (Glej današnje Nemčije!) Politične pravice širokih množic so prenehale ali pa so le navidezne in ne koristijo ljudstvu, temveč utrjujejo le položaj vladajočih. To nam kaže zlasti fašistični volilni zakon, ki dovoljuje kandidirati le fašistom. Poslanci morajo brez ugovora sprejeti od vlade že vnaprej določene sklepe. O svobodni volji in morebitni opoziciji seveda ni govora. Spominjamo se še, kako so gonili fašisti na volišče našo narodno manjšino.

Fašizem tudi ni naklonjen političnemu udejstevanju žene. Volilne pravice italijanske žene se niso dosegle, pa je tudi ne zahtevajo s pravim povdankom, ker je ne smejo. Mussolini je javno nastopil proti družabni enakopravnosti žene. Volilna pravica je sredstvo za politično vzgojo socialno slabših in za izboljšanje njihovega položaja. To pa je možno le v demokraciji, ki je v okviru parlamentarizma, dokler je kapitalizem še na pohodu.

Tako vidimo, da gospodarski razvoj izpreminja tudi politične oblike in razširja, omejuje ali ukinja razne državljanske pravice. Zato tudi boj za volilno pravico ni vedno in povsod enako vreden in pereč.

—Ženski list.

Upor na holandskem prekomorniku

Največja ladja Holandsko-ameriške proge, prekomornik "Rotterdam" je doživela na svoji zadnji vojni buzi upor svoje posadke, upor, ki je izvalil oster ukrep lastniške družbe: prekomornik so zasedli holandski mornarji, ki so prišli s puškami na krov in s svojo navzočnostjo prisilili mostarje, da je krenilo z ladjo v domače vode.

Ozadje stavke je sledeče: Na vojni iz Plymoutha v Boulogne je posadka odkrila v kabinah potnikov oklice, da se ladja ne bo predpisi vrnila v Rotterdam, ampak bo izkrcala potnike v Boulogne. Družba je preko kapitana sporočila potnikom, da jim bo plačala vozne listke preko Pariza v Rotterdam. Med potniki na prekomorniku je bilo tudi holandsko olimpijsko moštvo, ki se je vračalo iz Los Angelesa. Seveda se je polastilo potnikov velikansko razburjenje, kajti ob nastopu vojnje je bila prevzela lastnica prekomornika obveznost, da pripelje potnike naravnost v Rotterdam. Vozne cene so veljale do rotterdamskega pristanišča, kar pa je skušal kapitan ignorirati. V Boulogne je nastal med potniki in posadko ter kapitanom Duikenom oster spor. Potniki se niso hoteli izkrcati in moštvo na ladji se je njihovim zahtevam pridružilo v polnem obsegu, ker

je kapitan postopal proti predpisi. Nato je skušal Duiken posadko prisiliti, da bi po ovinkih vodila ladjo v Southampton. Sklepeval se je pri tem na neke zastarele pogodbe o pomorskem oboju, ki pravijo, da se ima posadka pokoriti kapitanovi volji, dokler je ne privede domov. Moštvo je nato vprašalo za svet stavekovi odbor transportne internacionale. Prišel je odgovor, da ne kaže izvesti konflikta. Toda odgovor ni zadovoljil upornikov, ki so bili zaradi postopanja tako razdraženi, da si niso dali ničesar dopovedati. Slednjic je dal kapitan Duiken posaditi črno na belem, da bo vodil ladjo domov. Vzlic temu je skušal besede trikrat prelomiti, vsako pot z drugačno zahrbtnostjo. Vsa tri poto je posadka odgovorila s stavko. Kurjači so bili pogasili ogenj pri kotlih in ko se je ladja ustavila v bližini kraja West Hinder, je bil ogenj pod vsemi kotli pogasjen.

Holandska vlada, ki je bila obveščena o dogodkih, je nato v domnevi, da je na ladji lažnih upor, poslala kapitanu na pomoč šalupo s 32 mornarji. Po njeze se je ekspedicijski pridružil še prekomorec. Tako je prekomornik polagoma nastopil vojnjo v Rotterdam, kjer so se izkrcali potniki, moštvo pa so po popisu izpustili začasno na svobodo z izjemo nekaterih inozemskih mornarjev, ki so bili glavni podpihovanci uporniške akcije.

Pri zaslišanju mornarjev v Rotterdamu se je pokazalo, kaj je prav za prav bil vzrok, da je posadka zastavkala. Kapitan Duiken je bil domal, da vkrcna v Southamptonu lahko 1000 potnikov za Ameriko. Te prilicnosti za zaslužek ni hotel opustiti in je na vse kriplje silil v Southampton. Toda moštvo s častniki vred se mu je postavilo po robu in Duiken je prišel ob provizijo, katero je hotel zaslužiti na račun svoje izmučene posadke.

BUDILKA S KAVO

Pariški sejem izumiteljev prikazuje celo vrsto svojevrstnih iznajdb. "Slager" razstavlja pa je vsekakor originalna budilka. Človek naravna n. pr. kazalec budilne naprave na 7. uri zjutraj. Namestu da bi ob tem času začel peti zvonec, se vključijo kontakt električne pečice, v kateri je že pripravljena voda. Kadar začne voda vreti, se prenaša para po cevki v vezano posodo, od tam pa kaplja kava v akodelico, ki je pritrjena na koncu. Ko se skodelica napolni, pritiska njena teža mehanično na gumb, ki sproži gramofonsko ploščo. Nato zadoni kakšna ko-račnica ali vesela popevka in zaspane, ki je do tega časa mogoče dvignili glavo iz ležišča, se lahko iztegne ter poskra skodelico dišečega osvežilca.

TRETI PICCARDOV VZLET V STRATOSFERO?

Spričo vesti, da kani ameriški fizik dr. Millikan vzleteti v stratosfero, poročajo iz Bruslja, da je prof. Piccard pripravil že vse potrebno za tretji vzlet v stratosfero. Ta vzlet se bo vršil v Hudsonovem zalivu. Z njim hoče Piccard prekositi številne konkurente, ki so se pojavili v zadnjem času.

Odbor Mednarodne ženske lige za mir in svobodo je obiskal socialističnega kandidata Thomasa, ki je odboru priporočal, naj se zavzame za priznanje sovjetske Rusije.

O današnji upravi življenjskih potrebščin

Jeseni leta 1931. so v Avstraliji zaklali okoli 800 tisoč ovac in jih zakopali brez vsakega namena. Niti njihove volne niso porabili, kajti prevelike črede ne prinašajo zadostnega dobička.

Lov na slaničke je bil letos tako izdaten, da jih vseh niso mogli prodati. Bretonski ribiči so jih blizu pol milijona vrgli nazaj v morje.

V Ameriki leži milijone mernikov neprodane pšenice. Zato so jo v Kanadi 3 milijone mernikov zažgali in razen leta 1932 obdelali samo eno tretjino njiv.

Mehikanska vlada je poslala polico in vojaštvo, da uničita milijone gnjiljivih banan in drugih sadežev, ki so se skvarili v skladiščih.

V Egiptu so zažgali 100.000 ton neprodanega bombaža, v Braziliji pa 70.000 vreč kave.

V Srednji Ameriki krmijo živino s koruzo in ječmenom, na Holandskem s jajci.

V Ameriki so zili na ceste na tisoče litrov mleka. Na češkoavstrijski meji so radi previseko carine strelali cele tone kumar v Donavo.

V južni Nemčiji sta l. 1931. ostale dve tretjini hmelja neobranega, ker se radi preniknih cen obranje ni izplačalo.

In na drugi strani? Na Kitajskem umira za lakoto 60 milijonov ljudi. — V Indiji je v prvih osmih mesecih leta 1931. umrlo glado okrog 600 tisoč ljudi — po skromni centvi britskih časopisov. — V Nemčiji gre letno do 30 tisoč ljudi, tudi cele družine hkrati, rajši prostovoljno v smrt, kakor da bi poginili od lakote. — Milijoni žena brezposelnih ne vedo, kako naj jutri preskrbe svojim otrokom hrano in obleko.

Resnično, živa slika današnjega gospodarskega "reda"!

BABICA DOJI VNUČKA

Dr. J. Evans poroča v neki holandski medicinski reviji o ne-navadnem primeru dojenja v južni Afriki, kjer sam deluje. Tu je bila neka mati šestokrat ovirana v dojenju svojega novorojenčka, ker se je morala podajati precej daleč na delo. Otroka je ostavljala stari materi. Dete je šestkrat jokalo na vse pretege, ker ni dobilo hrane iz materinih prsi, stara mati ga je skušala

Odbor Mednarodne ženske lige za mir in svobodo je obiskal socialističnega kandidata Thomasa, ki je odboru priporočal, naj se zavzame za priznanje sovjetske Rusije.

Pesnik in pustolovec

V Kapskem mestu živi telovadni učitelj Ronald Miller. Malokdo ve, da je ta tihi, širokopleči mož v najboljših letih prapodoba Billyja Roberta, junaka v knjigi Jacka Londona "Dolina meseca." In da je bil eden najokrajšjih prijateljev velikega pisatelja in pustolovca. Nekemu novinarju, ki ga je pred nedavnim obiskal, je povedal o tem prav zanimive stvari.

Prvič ga je srečal v majhnem južnoameriškem pristanišču, kjer se je pretepal sam s kopico meščancev. Miller mu je prikočil na pomoč in ga osvobodil toda Jack London se mu je samo zahvalil in šel svoja pota. Šele dve leti pozneje, ko sta se srečala na Tahitiju, sta si postala velika prijatelja. Miller ga je uči znamenitega "Jahanja na valovih" a desko po havaljskem načinu in Jack London se je tega teškega sporta tako vneto učil, da bi bil postal skoraj tritev sončarice. Na Tahitiju je bil s svojo slavno jahto "Snark," ki je bila okorna in grda, a vendar prav izvrstna ladja. Od tu ga je spremljal Miller na njegovem potovanju okoli sveta. Dogodivščine, ki sta jih na tem potovanju imela, so popisane v Londonovih knjigah. Miller pa sva povedati še marsikaj drugega. Tako n. pr., da je bil Jack London strašen pretepač, ki bi mogel s svojo železno pestjo nasprotnika naravnost "prebiti." Pil pa je tudi vrhunskega kad in se mu ni upiral niti najslabši whiskey.

A vendar je bil Jack London sam zase eden najprijaznejših in najbolj nesebičnih mož. Svoje napake je sam grajal in je skušal s vsami močmi živeti idealno življenje. Bil je pa čudna mešanica mehke in strasti. Kot kapitan je znal biti grozovit brutalen, vendar nikoli ne proti mlademu moškemu germanskega plemena, ki ga je imenoval "sol sveta." Latince, Aziate in meščance vseh vrst pa je sovražil in je zadostovala najmanjša provokacija, da je skočil nanje.

Z življim je bil nasprotno vedno dober. Po cele ure je božal kakšnega bastarda psa, ki ga je našel napol vestrade, in če si je pridobil njegovo naklonjenost, je bil srečen. V San Franciscu je nekoč planil na nekega kočijaža in ga nesmiljeno pretepel, ker je bil čez potrebo rabil bi proti svojim konjem. Nekoč bi bil kmalu ustretil Millerja samega, ker je ta pomeiril na kojota in ga zadel v hrbet. Ko se je Miller obrnil, je zagledal Jacka Londona, ki je na konju nameril s puško nanj in očel so se mu od razdraženosti bliskale. Samo največje samopremagovanje je zadržalo pesnika, da ni ubil svojega prijatelja. On sam ni namreč nikoli streljal na nobeno žival, če ni bil gotov, da jo zadene v srce in takoj namrti.

Posebna poteza njegovega značaja je bilo njegovo neverjetno poznanje ljudi. Z enim samim pogledom na človeka je uganil, kaj se godi v njem in iz sto, drugim ljudem nevidnih znakov je sklepal, da ga tarejo denarne skrbi, da je zaljubljen, v zakonu nesrečen itd. Njegove sodbe so bile v tem oziru vedno pravilne. Živati je opazoval prav tako ostro kakor ljudi. V italijanskih gostlinah, kamor je hodil včasih obadovat, je najprvo stopil h kleti s kanarcom, ki so v teh gostlinah običajne. Natančno si je ogledal, da-li se živalci dobro godi in če je zasledil kakšno nepravilnost, jo je občutil

Mooneyjevi demonstranti kamovani

Los Angeles, Cal. — Proces proti šestim fantom in dekletom, ki so demonstrirali na svetovni olimpijadi za oprostitve Mooneyja, se je zaključil z obsodbo obsojencev. Proces je trajal dva tedna. Badi "kaljenja miru" so dobili po devet mesecev zapora. Proti obsodbi bo vložen priliz.

Obilnost

— Gospod doktor, poset imate. — Kdo pa je? — Sorednica milostiva. — Katera? — Milostiva gospa mati milostive gospe. — Zakaj pa ne rečete kar naravnost takega? — Ker sem vas hotela previdno pripraviti.

Odbor Mednarodne ženske lige za mir in svobodo je obiskal socialističnega kandidata Thomasa, ki je odboru priporočal, naj se zavzame za priznanje sovjetske Rusije.

Slumov ne bodo podirali z vladnim denarjem

Washington. — (FP) — Razen New Yorka ni nobeno drugo velenostno upravitelno do sveznega posojila za podiranje slumov in gradnjo delavskih stanovanj, ker nima nobena druga država stanovanjske komisije, kot jo predpisuje Wagnerjev zakon.

Posojilo je lakala pietaninarska unija in Philadelphia, ki je izdelala načrte za gradnjo apartmentnih hiš za svoje slame po zgledu Amalgamated Clothing Workers unije v New Yorku. Philadelphia ima veliko število izredno slabih stanovanj, v katerih živi stotisoče delavcev.

Rekonstrukcijska finančna korporacija je priznala te slabe stanovanjske razmere, ni pa hotela dati posojila, češ, da ji to zabranjuje zakon, ker Pennsylvania nima državne stanovanjske komisije, katere mora odobriti gradbene načrte. Predloga, ki je avtorizirala kreiranje take komisije, je bila predložena na zadnjem izrednem zasedanju legislature, ampak ni bila sprejeta.

Dokler države nimajo teh komisij, ali pa če kongres na prihodnjem zasedanju ne sprejme zakona, s sveznimi posojili za delavska stanovanja torej ne bo nič. Slumski distrikti, ki "dilejo" vsa večja industrijska mesta, bodo še kazali svoja rebra, umazano in zanemarjeno mestno gospodarstvo. Vlada bi lahko zaposlila milijone delavcev pri tem delu skozi dolgo let, če bi se zanimala za ta problem.

Služni osnutki kot je newyorški zakon bodo predloženi postavodajam v Ohio, Massachusettsu, Missouriju in v Illinoisu. V Illinoiski zbornici je bila še predložena tekočemu izrednemu zasedanju, ampak se zna s njo zgoditi kot v Pennsylvaniji, ker jo pobijajo čikaški hišni posestniki. Podpirajo pa jo razne druge organizacije in interesi.

Šolska naloga

V drugem razredu ljudske šole je dal učitelj šolsko nalogo: Pomlad.

Mali Tonček opisuje: "Zopet je napočila pomlad, najlepši letni čas. Drevje zeleni, ptički veselo pojo in gospod učitelj zopet nosijo svojo "lustrasto suknjo."

Pred operacijo

— Gospod doktor, samo na nekaj bi vas še opozoril, preden začnete. Če bi govoril v narčni o svoji bilanci, vedite, da je vse plod fantazije.

Kandidat Roosevelt na kampanjski turi po Zapadu. Govori s platforme svojega vlaka. S seboj ima svojo prikupno hčer in sinova — kar je dobra strategična poteza za demokratskega kandidata.

Ivan Jontes:

Imigrant Janez Mihevc

Janez je uzri mehanično se premikajoče stopnice in stvar ga je tolikanj zanimala, da si je hotel ogledati od blizu.

"Hudirja, Kanadčani so pa res brihtni ljudje! Česa si ne izmislijo! Sment, to bi zijala Marica, če bi videla!" je govoril samemu sebi na glas, da so ga ljudje začudeno pogledovali. "Hm, dajva poskusiti, Janez, kako se pride po stopnicah na vrh, ne da bi jih bilo treba preskakovati!"

Previdno je stopil na premikajoče se stopnice ter se odpravil v prvo nadstropje. Ker je gori opazil druge take stopnice, se je odpravil v drugo nadstropje in dalje, dokler se ni ustavil v šestem nadstropju. Tam gori pa je opazil gručo ljudi, ki so se baš basali v majhno železno kletko (tako je fant imenoval dvigalo) in ne bodi len, jim je sledil ter se odpravil navzdol; izstopil je zadnji — v podzemlju. Potem, ko je kake pol ure zaman iskal vrat, ki jih v podzemlju seveda ni, se je k sreči spomnil premikajočih se stopnic ter srečno privozil v pritičje. Nato je začel iskati Miho, ki ga pa za zlonika ni mogel najti. Ura je kazal tri popoldne, ko je Janez obupal, poskal vrata ter stopil na čisto. Ker je slučajno izstopil skozi ista vrata, skozi katera ga je Miha privedel noter, se je kmalu orientiral in ker se je dobro spomnil, kod sta hodila, je brez večjih nezdov našel kolodvor in Miho.

Miha se je razveselil in razjeli obenem. "Da bi te kolkja brenila, zijalo zijalasto!" ga je narahli. "Človek ti zabljuje, da malo manj zijaj in bolj pazi, da se ne bi izgubil, ti, zlonik zabiti, pa nalašč še bolj zijaj ter se mi izgubiš! Le kako si prišel sem sam?"

"Prav lahko!" se je odrezal Janez, ki si tovarilev besed ni kar nič k srcu vzel. "Skoki vrata sem prišel na čisto in po čisti smeri." "Hm, dobro zate, da si si zapomnil pot; sicer bi bil ostal sam tukaj," je godrnjal Miha, potem pa se je potolažil in bil prav za prav celo vesel, kajti skrbelo ga je že bilo, ker ni mogel najti Janeza.

Ob petih sta se odpravila dalje.

Stiri in dvajset ur je vlak drvel po pusti, dolgočasni in enolični pokrajini. God na levi, god na desni, voda, močvirja, leno tekoče reke, jaseva in lagune. Vsaki dve uri vožnje siromašna drvarska naselbina, kampa; vodne šage; včasih kalcina zapuščena, iz hlobov zbita bajta. Ko je vlak obstal sedmih, sta Janez in Miha izstopila. Bilo je drugi dan ob petih popoldne. Postajno poslopje je bilo jedva vredno naziva poslopja; lesena baraka, pokrita s lepenko. Levo in desno od proge pragov; pred njima in za njima železna kača.

Miha se je obrnil na moža, edino živo dušo, ki jo je bilo opaziti ter povprašal za pot. Kar naravnost, dve milj po progi, potem na desno, še četrtilje, pa bosta ugledala glavno kampo, kjer se nahajajo uradi kompanije; tako jima je povedal.

Dobro uro sta Janez in Miha korakala po zasneženi progi in sopolah pod svojimi tovari, predno sta na desni, skozi široko zaseko ugledala klopico lesenih poslopij: tretjo postajo na svojem potu v pragov. Miha je takoj, ko sta dospela tja, vstopil v leseno bajto, ki je imela nad vrati napis "Office". Janez pa je ostal zunaj ter z zanimanjem opazoval mlado žensko, ki si je dala nekaj opravi pred nasproti stojajočo hišo, ne da bi pri tem slutil, da je to zad-

nja ženska, ki mu je prišla pred oči za nedolgočasen čas.

Kmalu nato je zazvonilo k večerji. V obednici, ki je bila obenem kuhinja, je bilo zbranih za dolgo mizo kakih petnajst možakov trdih, grobih obraznih potez, ki se jim je že po videzu poznalo, da so privrajeni trdemu drvarskemu življenju. Toda Janez se ni dosti brigal za ljudi, njega je bolj zanimalo ono, kar je bilo na mizi. Kaj se hoče, je bil pač lačen.

Potem, ko je za prvo silo potolažil svoj zdravilni želedec, se je Janez oddahnil ter menil proti Mihi:

"Ne živijo baš slabo, Miha, ti ljudje. Če nas bodo tam, kamor greva, tako dobro krmili, se bova še zredila. Kaj praviš?"

Miha ga je nejevoljno pogledal. "Salamen-ski zelenec!" se je jezil po tihem, pritaženo pa ga je opomnil: "Molči, kaj ne veš, da tukaj pri jedi ne smeš govoriti! Kaj ne vidiš, kako vsi molče jedo?"

"Kaj morem jaz zato, če sem začel med same mutce?" je nejevoljno godrnjal. "Naj le molčijo, če se jim dopada, ampak jaz že ne bom! Solit se pojte vsi skupaj! Taki pustjaki! Še tek me bo minil med vami!"

Vendar ga tek ni zapustil in ko ni dobil odgovora od Mihe, ki se je v sebi jezil na zelenca zelenega, ki si ne da nič dopovedati, se je s podvojeno vneto polotil večerje ter se znosil nad jedilo na mizi.

Zjutraj drugega dne po zajtrku sta fanta odrinila dalje. Pred njima je ležalo še deset milj naporne poti.

Oba, Janez in Miha, sta bila precej teško otovorjena. Janez je vlekla s seboj tri kovčke, v dveh obleko in druge drobnarije, v enem harmoniko; leseni kovček s harmoniko in večjega, v katerem je imel obleko, je zvezal skupaj ter si ju tako naprtil nase; manjšega, v katerem je imel perilo in nekaj drobnarij, med drugim tudi nekaj pisem in fotografij nekdanjih ljubic in Marice, je nosel v roki. Miha je imel samo en kovček, toda ta je bil velik in neroden; pa tudi težak, kajti v njem je imel med drugo robo tudi dve sekiri in drugo orodje, ki si ga je bil nakupil v Winnipegu. Nekaj časa je Miha nosil svoj kovček v roki, kmalu pa si je odrezal močno gorjalo, jo vtaknil skozi ročaj kovčka ter si ga naprtil na pleča. Tako je lažje nosil.

Prvih par sto korakov sta naša fanta kaj korajžno ubirala po zasneženem potu ob leno tekoči reki; da je mlačil, da bo današnja pot bolj težavna, kakor je, je menil Janez. Miha ga je slovoljno pogledal kakor bi mu hotel reči, češ, naj le malo počaka, saj sta jedva stopila na pot.

Kmalu nato sta zavila v goščavo. Pot je postajala čedalje slabša. Snega je bilo poldrugi čevlji in gas ni bila narejena. Z dreva se je aipal moker sneg. Vrv, a katero je bil Janez zvezal skupaj svojih kovčkov, se je bolj in bolj zadržala v ramo in začela povzročati neprijetne občutke in bolečine. Mihaova ramena je žulila gorjalo.

Po dveh urah hoje sta fanta prispela do mesta, kjer se je pot, prav za prav zaseka skozi gozd, na videz nenačoma nehala. Zavzeta sta fanta obstala na bregu kakih šestdeset čevljev mirne reke, ki je morala biti precej globoka, aodeč po barvi vodovja. Na drugi strani se je zaseka nadaljevala!

(Dolje prihodnja.)

ne plače, kakor pri nas v Nemčiji, marveč so plačani na teden. Nekateri delavci prejema-jo celo več. A na ta modri način je polaskana "samozavest" nameščencev.

Delovni teden ima pet dni. Tudi po drugih tovarnah je uveden petdnevni delovni teden. V New Yorku 200.000 delavcev ne dela več kot pet dni v tednu. A v zadnjem času, odkar je nastal veliki zastoj prodaje, je pogost Ford z izredno ljubeznivostjo vse visoko plačane delavce. Ti odpusti se ne vršijo tako kot v Nemčiji, kjer je treba paziti na določene predpise in pogoje pred popolnim odpustom. V Ameriki lahko tisoče delavcev, ki zjutraj o tem še sanjali niso, zleti zvečer na cesto. In kljub temu rinejo k Fordu tisoči delavcev vseh narodnosti, vseh plemen. Delo je tako zmehanizirano, da se vsak v pol uri nauči ravnanja z zgibom. Ze zvečer ob enajstih se vrstijo prvi pred vrati pisarne za nameščanje, pogosto stoji kar cele čete onih, ki iščejo dela, od zore pred tovarno.

Poleg manufakture sem videl tudi delavnice jekla, v katerih izdeluje Ford svoje jeklene ploščice, tovarne stekla, plavže in druge predmete, kjer izdelujejo ostale avtomobilske dele. Na nekem dvorišču leži velikanski kup starine; zarjaveli deli 196 let starih stavilskih vojnih ladij, ki jih je dobil Ford od vlade po niski ceni, da jih znova stopi.

Moj prijatelj mi je pripomnil, da v tej fabriki ni zaposlena niti ena žena. Henry Ford, je rekel, hoče, da se brigajo žene za svoje moše in gospodinjstvo. Da, tile vodniki so dobri leži za propagando. Ford vendarle izda mnogo denarja za reklamo.

"Ali delajo vsi delavci pri dnevnih svetlobi?"

"Seveda," odgovori vodnik. "Toda kasneje sem videl delavnice s svetilkami, katerih svetloba je zelenkasto odsevala s lic delavcev."

"Je povsod tako enažno kakor v tej delavnici?" — vprašam.

"Seveda," odgovori vodnik. "A kasneje sem začel v prostor, kjer plekajo vozila, tam je strašno smrdelo in delavci so nosili maske."

Ko mi je vodnik pripovedoval, da ima 78 odstotkov Fordovih delavcev svoje hišice, a 78 odstotkov svoje avtomobile, sem tudi jaz rekel: "Seveda!"

Preden sem odšel iz fabrike, sem si ogledal še oni prostor, v katerem na takemem traku vse dele sestavljajo, dočim se na koncu s svojo lastno silo popelje preko kontrolne postaje izgotovljen avtomobil, ki ga vodi delavec naravno v veliko prodajalnico. Tam stoji agente in prevzemajo izgotovljene avtomobile. Kajti Ford producira v vsaki svoji fabriki toliko izgotovljenih avtomobilov, kolikor jih je naročenih in plačanih. Posamezni deli pa se grmadijo v skladiščih, s dvigali jih utovarjajo v zaboje, ki jih izdeluje Ford, in te zaboje dviga jo potem v železniške vagonce, ki stoje v veliki dvorani na tračnicah. Stiri sto vagonov odpelje vsak dan iz te dvorane.

Poslovil sem se od svojega vodnika in stal pred fabrikjo. Bil je čas izmene lihtov. Deset tisoč delavcev je prihajalo iz tovarne. Opazoval sem njih lica. Vdrt niso bila videti, pač pa neizrekljivo izmučena, do dna izžrpana. In ko se potem sedeli v tramvajih in avtobusih, je marširalo od njih takoj zaspa. "Fordov pekel", "Henrijev mlit za kupa!" — tako imenuje delavec fabriko.

(Prevedel M. K.)

Vedno jutro

— Gospod državni pravdnik, čul sem, da se je vaša hčerka poročila. Ali ste jo dosti? — Res — včeraj je prišla.

Liza: "... in ko bova šinko spet areali, je ne bava niti posmiravil..."

Giza: "Kajpada, se pogledali ne bova, kako nava obkalo ima."

Poročena obkaloja

Sluškinja svoj bih prijatelj, ki se je poročila: Kako ti ugaja v zakonu? — Hvala, če gre, samo malo čudno se mi zdi, da moram biti vedno na onem kraju.

Kurt Tucholsky: Iz "Zarjemolet skozi noč"

(Prevedel Mile Klopčič)

Danci so bolj akopušni od Italijanov. Španke se laže udajajo prepovedani ljubezni kot Nemke. Vsi Litvanci krajejo. Romuni so pogumnejši od Francozov. Rusi poverjajo denar. Vse to ni res — a vse to bomo brali v prihodnji vojni.

Nemec si izmislil; Italijan iznajde; Anglež prenese v prakso; Američan kupi patent; Japonec posname; Španec sploh ne mara tega imeti; med Norvežani se raznašajo pošasti govorice o tem — in Francoz imenuje vse te udeležence za člane Akademije Reamur. Nato spise začuden Nemec bibliografijo te zadeve.

V Evropi si enkrat državljani in dva in dvajsetkrat inozemec. Kdor je moder: tri in dvajsetkrat.

Nemška usoda: stati pred uradnim okencem.

Nemški ideal: sedeti za uradnim okencem.

Holandci hodejo mir; Francoz ne mara nobene vojne; Anglež noče spričo okolnosti miru; in Nemec želi, da bi drugi začeli vojno z njim.

Narodi so bili pozvani, naj narišejo krog.

Američan je prišel s strojem za risanje kroga, the biggest of the world; Anglež je prostoročno narišal skoro popolnoma neporočen krog; Francoz bogato okrašen oval; Avstrijec je rekel: "Beži no — kaj bi se matri!" in je prekopiral angleški krog; Nemci so poslali tisoč šest-in-dveideseterokotnik, ki je bil videti skoro kot krog; pa ni bil.

Po pregrešitvi pozabi Francoz ženo, Anglež jo poroči, Romun ji najde snoba, Nemec se začne tožariti s njo in Američan jo poroči poprej.

Neki reverend je šel nekoč v neko slabo londonsko hišo. Čez pol ure je stopil spet iz hiše. "Nak," je rekel. "Se pa že rajši v cerkvi dolgočasim."

Nemec vpraša: Kaj je ta človek? Američan vpraša: Koliko je vreden? Francoz vpraša: Iz katere rodbine? Dunajčan vpraša: Kje piše?

Budapeščan sploh ne vpraša: pozna ga in mu je došlan.

Mrs. Atkinson je nekoga lepega nedeljskega jutra napadel v Rocky Mountains divji razbojnik in jo nekoliko poslil.

Rotila ga je, naj tega nikar ne stori, češ, da človek v nedeljo ne sme delati. "Pa bi bili ali v cerkev, Missis!" je odgovoril razbojnik in nadaljeval.

Neki tujec je sedel ob Lidu (Benetke) in sanjavo zrl v žarečo večerno zarje laguna. Prav. Pa ga nenadoma potrepila neko od zadaj po ramenu. In ko se je tujec obrnil, je stal pred njim zelo lep mladenič, ki je kazal z desnico na vodo in pojasnjevalno dejal: "Il mare!" (To je, morje!) In stegnil levičico, proseč napitnine.

Na Ograkem je živel nekoč neko, ki je bil slaven po tem, da se nikoli ni bil slaven.

Za kratek čas

Potnik je vstopil v majhen hotel.

"Koliko računate vso oskrbo za en teden?"

"Hm, ne vem natančno."

"Čudno. Ali ne poznate niti lastnih cen?"

"Veste, do sedaj še nihče ni ostal tu cel teden."

"Ali ima tudi vaša žena vedno zadnjo besedo, če se pripravata?"

"Kaj še! Vedno jo imam jaz!"

"Čudno! Kaj pa ji vendar rečete?"

"Oprostili!"

"Kako, vi spite medtem, ko nam slavni skladatelj svira lasten umotvor?"

"Boljšega komplimenta bi mi ne mogel napraviti."

"Kako to?"

"Naslov komada, ki ga igra, je 'Uspavanka'."

V kavarni

— Zakaj pa pogleduješ nepe stano nazaj?

— Pazim na svojo suknjo, je nisem pustil v garderobi, v kavarnah je povsod napisano, za suknje, ki niso spravljene v garderobi, ne jamčijo.

— Jaz pa nisem tako boječ.

— Zato je tvoja suknja že ginila.

So sedel sosedu v gledališču. "Zakaj pa ploskate tako divje? Saj ste prejle sami rekli, da igra tako dolgočasna, da bi človek kar zaspal."

"Saj zato pa ploskam, da bi zaspal."

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in tajnicam se naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe nazlov članov in članic, nazlove novih članov, ter imena in nazlove odstopilih, izstopilih in izobčenih članov upravnilstvu Prosvete, da se lahko točno uredi imenik in posiljuje Prosveto. Imena in nazlove, katere pošljete glavni tajnik, ostanejo tam v arhivu in jih upravnilstvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljene listine vse nazlove upravnilstvu Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi nazlova naj se v oglej omeni stari in novi nazlov. Upravnilstvo ujudno apelira, da društveni tajniki in tajnice te upoštevajo.

Ph. Godina, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklopu 3. razreda kurirsko se vsak dan pošilja na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člane in vse druge in je ena nazlova s 10 členskimi. List Prosveta stane na vsa člena, na člane ali nečlane \$0.40 na leto nazlova. Ker pa člane in plačajo pri sklopu \$1.20 na leto, se jim to prišteje k naročnin. Mi pošljemo enega, dva ali tri člane in eno družino k eni naročnin. Torej sedaj ni varstva, roči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vada lastnina in gotovo je skore v vsaki družini. Mi bi radi list vsak dan. Torej sedaj imajo prilika, da so tudi vi naročili na dnevnik Prosveta. Cene lista Prosveta so: Za 12 delov, drine in Kurirsko \$0.40 Za 12 delov in Kurirsko \$0.40

1 tednik in..... 1.20 1 tednik in..... 1.20

2 tednika in..... 2.40 2 tednika in..... 2.40

3 tednika in..... 3.60 3 tednika in..... 3.60

Isposlajte, splošni kupon, prilijete potrdilo vnoto denarja ali Meni Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pejzajski: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval svoj list tednik, tole moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnilstvu lista, in obenem doplačati dotično vnoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnilstvo sniti datum za to vnoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prilijete polijam naročnina na list Prosveta vnoto \$

Ime _____ Cl. družina _____

Nazov _____ Družina _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga prilijete k moji naročnin od sledočih članov moje družine:

Ime _____ Cl. družina _____

Ime _____ Cl. družina _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, kotodarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijako delo prve vrste.

Želite po informacije na nazlov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

FORD

Nemški socialni pisatelj, dramatik Ernst Toller je predianskim obiskal Ameriko, a ker je bil zaradi sodelovanja v bavarski revoluciji štiri leta v ječi, so mu ameriške oblasti dovolile le trimesečno bivanje v USA.

V Detroitu sem obiskal fabriko Rouge Planta. Spremljala sta me dva delavca, ki delata že leta in leta tu. Prišli smo v sprejemno poslopje. Dodelili so nam posebnega vodnika, bivlega ameriškega oficirja, ki je izgubil v vojni roko. Sedli smo v avtobus ter se najprej odpravili do manufakture. Zamislite si velik prostor, v katerem dela na tisoče ljudi, zgnetenih drug pri drugem ob strašnem ropotu strojev. Tik nad njegovimi glavami se vrtijo tekoči trakovi. Vsak delavec napravi en zgib, osem ur nešteto krat ponavlja en in isti zgib.

En in isti. Ta pripravljuje vijak, drugi ploščico, ta obeka ročice na mimohite-če držaje, ta komad jekla, ta udari dvakrat s kladivom, ta vrta z avtogrenim svedrom, ta polaga vrvice iz medij stroj, ta zloga izrezano pločevino. Zmerom en in isti zgib. Vsak od 125.000 delavcev dela osem ur. Dan je razdeljen v

tri šifte. Nihče ne sme govoriti, nihče kaditi, nihče sedeti. Risar orodja, celo ta mora osem ur delati stoje. Če hoče kdo izstopiti, mora dvigniti kot majhen študentk prste in počakati, da postavi nadzornik na njegovo mesto rezervnega delavca. Gorje, če pri izmeni šifta spregovori izmenjani le tri besede s novim delavcem! Takoj ju kaznujejo ali pri priči odpustijo. Kazen je v tem, da kaznovani ne sme nekaj dni ali nekaj mesecev na delo. To je najtežja kaznen, ki delavca zadene: brez zaslužka je. A ko se vrne, se mu lahko zgodi, da ga postavijo na drugo mesto, kjer bo dobival nižjo plačo.

V neki fabriki v bližini Philadelphije — ime sem ji pozabil — dobiva delavec, če prihaja vsak dan ves teden točno eno minuto pred začetkom dela na svoje delovno mesto, dveurno plačo za nagrado. Če pa pride enkrat minuto prekasno, mu odtegnejo šesturno plačo. Odkod črpajo fabriki gospodje pravico do takih nelegalnih kazni? Iz svoje neomejene moči. Razumemo neke nemške industrije, ki se hrepeneče ozirajo po Ameriki. Najrajši bi prevzeli ta sistem kazni, ne da bi uvedli ameriški sistem plače. V vseh fabriških prostorih kar mrgoli delavskih policajev in detektivov, ki nadzirajo delavce. Delavski policajci so oblačeni kot mestni policaji.

Moj prijatelj mi je razložil tale primer "vzajanja": Vsak delavec prejme pri prejemu v Fordovo tovarno majhno pločevinoasto ploščico s številko. Če jo izgubi, mora plačati za kaznen voč dolarjev, da si je marka vredna le nekaj centov.

Vsaki delavec ima 15 minut časa za obedovanje. Posebne sobe za obedovanje ne eksistirajo. Po sivo zaprašenih prostorih, ki smrdijo po vseh mogočih kemikalijah, se kotirajo vozički s živili. Tu kupi delavec za 25 centov majhen paket (s dvema sendvičema in nekaj sadjem, papirnati lončkom, polnim juhe, in eno atekleničko kave), da to — če mu prija — použije, sedeč na podu. A proletarci trdih ovrtnikov, uradniki in nameščenci imajo lepo urejene, snažne jedilnice. Tu pristopijo k dolgim mizam, vzameš taso, krožnik in jedilno orodje, postaviš taso na dve prečki, pritrjeni na mizo, počakaš, kar ti diši, razne juhe, poci, okusno pripravljeno meso in prikuhe, razne solate, kompoti, pastete, kava, mleko. Zadržaj postaja je blagajna. Blagajnik naglo pregleda jedila, stane vsakemu račun v roki, ki ga plačaš potem, ko odhajaš s obeda. Zakaj ne zgradi Ford enakih jedilnic za svoje delavce? Tudi tu je nekaj tiste rafinirane psihologije. Zakaj tudi nameščencev ne gre bolje od delavcev. Ne prejemaajo meseč-